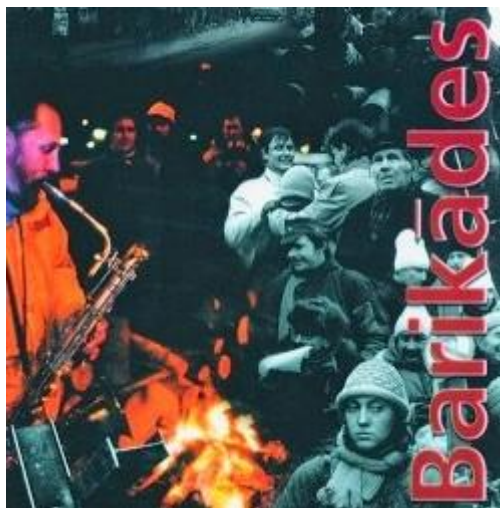

Atmiņas par 1991.gada barikāžu laiku

2021.gada janvārī aprit 30 gadi, kopš 1991.gada janvāra barikādēm, kad Latvijas neatkarības atbalstītāji aizstāvēja valsts brīvību pret militārām akcijām un neatkarības pretiniekiem. Rīgas Centrālā bibliotēka aicina ieskatīties grāmatās, rakstos, attēlos, filmās un interneta resursos par šo mūsu valstij tik nozīmīgo laiku.

2021. gada janvārī aprit 30 gadi, kopš 1991. gada janvāra barikādēm, kad Latvijas neatkarības atbalstītāji aizstāvēja valsts brīvību pret militārām akcijām un neatkarības pretiniekiem.

Barikādes bija nozīmīgs tautas pašapziņas un gribas izpausmes brīdis, kad cilvēki bija apņēmības pilni nosargāt savu zemi un brīvību. Tā bija nevardarbīgās pretošanās izpausme, masveidīga gatavība aizsargāties bez ieročiem, kad, Latvijas Tautas frontes aicināti, cilvēki izveidoja barikādes apkārt stratēģiski svarīgiem objektiem Rīgā un citur Latvijā. Pateicoties plašajai sabiedrības iesaistei, neatkarības pretinieku mēģinājums pārņemt varu izgāzās. 1991. gada janvāra barikādes ir arī izcils un unikāls starptautiskas nozīmes nevardarbīgas pretošanās piemērs, kā arī būtiska Latvijas vēstures sastāvdaļa.

1991. gada janvāra notikumi

Neraugoties uz Mihaila Gorbačova solījumiem neizmantojot vardarbīgas metodes varas maiņai Baltijā, Lietuvā un Latvijā 1991. gada janvārī notika PSRS armijas un iekšlietu struktūru uzbrukumi vietējām varas iestādēm un stratēģiskiem objektiem. Latvijā situācijas saasināšanās savu augstāko eskalācijas punktu sasniedza 14.–20. janvārī, kad notika periodiski PSRS specvienību kaujinieku uzbrukumi Latvijas varas iestādēm. Šajos uzbrukumos gāja bojā dienesta pienākumus pildoši darbinieki un civiliedzīvotāji: milicijas darbinieki Vladimirs Gomanovičs un Sergejs Konoņenko, Iekšlietu ministrijas šoferis Roberts Mūrnieks, skolnieks Edijs Riekstiņš, kinooperatori Andris Slapiņš un Gvido Zvaigzne. 1990. gada 21. janvārī negadījumā (barikāžu būvniecības laikā pie Augstākās Padomes ēkas) bojā gāja Ilgvars Grieziņš. Sabiedrības aktīvā iesaiste, bloķējot pieejas valsts pārvaldes iestādēm un stratēģiskiem objektiem (barikādes), izjauca mēģinājumu gāzt likumīgo varu Latvijas Republikā.

Cīņā ar agresoriem 1991. gada janvārī prasmīgi tika izmantotas nevardarbīgās pretošanās metodes. Pēc valdības un Latvijas Tautas frontes aicinājuma ap valstiski svarīgiem objektiem operatīvi tika izveidotas barikādes, ko apsargāja neapbruņoti

civiliedzīvotāji. Barikāžu izveidošanā iesaistījās iedzīvotāji no visas Latvijas, lauku reģionu pārstāvji ieradās ar smago lauksaimniecības, mežizstrādes u.c. tehniku. Tika organizētas dalībnieku dežūras un, ja nepieciešams, nodrošināta regulāra dalībnieku nomaiņa.

Brīvprātīgie piegādāja pārtiku, bija sagatavoti medicīniskās palīdzības sniegšanas punkti, kuros dežurēja mediķi. Barikādēs tiešā veidā piedalījušies aptuveni 40–50 tūkstoši cilvēku, netiešā veidā dažādos mītiņos – vairāki simti tūkstošu iedzīvotāju. Katrā objektā barikādes tika veidotas, vadoties pēc reālās situācijas.

Barikāžu laiks ir vēsturisks apzīmējums 1990.gada 4.maijā atjaunotās Latvijas Republikas aizsardzības pasākumiem, kas tika organizēti Rīgā un citās Latvijas pilsētās no 1991.gada 13. līdz 27.janvārim.

20.janvāris Latvijā ir 1991.gada barikāžu aizstāvju atceres diena.

Noklikšķinot uz grāmatas vāka attēla, atvērsiet [Rīgas Centrālās bibliotēkas elektronisko katalogu](#), kur atradīsiet informāciju par grāmatas pieejamību bibliotēku krājumos. Kad grāmata izvēlēta, to elektroniskā kataloga skatā uzreiz var rezervēt ("Pasūtīt"), autorizējoties ar sistēmas "Mana bibliotēka" datiem. Ir iespēja arī piezvanīt uz konkrēto bibliotēku vai uzrakstīt e-pastu un palūgt rezervēt izvēlēto grāmatu.

Grāmatas

Barikādes : Latvijas mīlestības grāmata / [sast. un red. Viktors Daugmalis ; iev. autori: Viktors Daugmalis, Jānis Stradiņš]. – Rīga : 1991. gada barikāžu dalībnieku atbalsta atklātais sabiedriskais fonds BAF, 2001. – 431 lpp., [16] lp. fotogr. – ISBN 9984191966. [Pieejama arī tiešsaistē](#)

Bicēna Baiba. Barikāžu laiks. Apvērsums : 1991. gada pieraksti / Baiba Bicēna ; redaktore Ināra Vjacira ; priekšv. autors Tālavš Jundzis. – Rīga : Zvaigzne ABC, [2010]. – 271, [1] lpp. : ilustrācijas. – ISBN 9789934005169.

Cerību uguns kuri : veltījums Latvijas lauku ļaudīm / grāmatas veidotāji: Dainis Ģeģers, Meldra Usenko un Antra Mazūra. – Rīga : Biedrība "Vēsture nākamībai", 2017. – 147 lpp., 8 nenumurētas lpp. – ISBN 9789934193910.

Domā par Latviju. Piemini barikādes : 1991. gada barikādēm veltīts fotoalbums / [sast.: Ivars Bērziņš, Viktors Daugmalis ; teksts Viktors Daugmalis. – Rīga : Mantojums ; 1991. gada barikāžu dalībnieku biedrība, 2006. – [260] lpp. : fotogr. – Teksts paral. latviešu, krievu, angļu, franču un vācu val.

Janvāra hronika : Latvijas Republikas Augstākās padomes barikāžu laika preses relīzes / [sast. Aleksandrs Mirlins ; ievada aut.: Ināra Mūrniece, Dainis Īvāns. – Rīga : Latvijas Republikas Saeima. – 349, [2] lpp. : faks., il. – Teksts paralēli latviešu un angļu val.

Jasinkevičs Juris. Gads kā dzīve = A year as a whole life = Год как жизнь : [1991. gada barikāžu dalībnieka atmiņas] / Juris Jasinkevičs ; [priekšvārda autore Ilga Kreituse] ; tulkojumi: angļu valodā Jeļena Rīgere, krievu valodā Marina Kosteņecka ; dokumenti no autora personīgā arhīva. – [Rīga] : Antēra, 2006. – 159, [14] lpp. : ilustrācijas. – ISBN 9984719391.

Latvijas valsts atjaunošana, 1986-1993 / Valdis Blūzma, Ojārs Celle, Tālavš Jundzis ... [u.c.] ; [red.: Uldis Bormanis, Vija Kaņepe] ; LZA Baltijas stratēģisko pētījumu centrs. – Rīga : LU žurnāla “Latvijas Vēsture” fonds, 1998. – xviii, 528 lpp. : il.

[Pieejama arī tiešsaistē](#)

Nevardarbigā pretošanās : Latvijas pieredze : rakstu, dokumentu un atmiņu krājums, veltīts Barikāžu atceres 15. gadadienai / Latvijas Zinātņu akadēmija, 1991. gada barikāžu dalībnieku biedrība ; [Tālava Jundža un Renāra Zaļā redakcijā ; autori: Tālavš Jundzis, Heinrihs Strods, Jānis Riekstiņš [un vēl 22 autori]. – Rīga : Latvijas Zinātņu akadēmija ; 1991. gada barikāžu dalībnieku biedrība, 2006. – 254, [1] lpp.

[Pieejama arī tiešsaistē](#)

Seleckis Vilis. Tas bija brīnums, ko mēs paveicām / Vilis Seleckis ; [priekšv., red. Linda Lūse]. – Tukums : Vilis Seleckis, 2013. – 336 lpp.

Šaberte Baiba. 1991. Nepabeigtā mozaīka / Baiba Šaberte. – Rīga : [b.i.], 2006. – 333, [2] lpp. : ilustrācijas.

Triju zvaigžņu atspīdums : atmiņas par Andri Slapiņu, Gvido Zvaigzni, Juri Podnieku. – Rīga : Raiņa Literatūras un mākslas vēstures muzejs ; Likteņstāsti, 1994. – 433, [2] lpp. : ilustrācijas. – Komentāri angļu valodā.

1991. Janvāris. Latvija : [fotoalbums] / [sast. Vilnis Auziņš, Pēteris Korsaks ; teksta aut. Jānis Stradiņš, Leons Briedis, Kārlis Freibergs... [u.c.]. – Rīga : Latvijas Kultūras fonds, 1991. – [160] lpp. : fotogr. – Teksts latv., angļu, krievu val.

1991.gads [Hronika] // Latvijas Tautas fronte: 1988-1991 : veltījums Trešajai Atmodai un Latvijas Tautas frontes dibināšanas desmitgadei / [sast. Jānis Škapars]. – Rīga : Jāņa sēta, 1998. – 395. lpp. [Pieejams arī tiešsaistē](#)

Vahers J. Sirdsapziņas barikādes : [par 1991. gada janvāra notikumiem] / Jānis Vahers, Ilona Bērziņa // Lūzums : no milicijas līdz policijai / Jānis Vahers, Ilona Bērziņa. – [Rīga] : Nordik, [2006]. – (Nezināmais par zināmo). – 85.-[150.] lpp. : il.

Raksti

Ardava-Āboliņa Laura. Arī šodien daudzi ietu uz barikādēm : [par 1991.g. barikāžu nozīmi sociālajā atmiņā : saruna ar Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes docenti] / Laura Ardava-Āboliņa ; pierakst. Guntars Gūte // Diena. – Nr.13 (2018, 18.janv.), 3.lpp. : ģīm.

Avotiņš Viktors. Viņi bija arī tautas varoņi! Mūžīga piemiņa! : [par barikāžu laiku Rīgā 1991.g. janvārī] / Viktors Avotiņš ; tekstā stāsta Latvijas Valsts prezidents Egils Levits, kinorež., Latvijas Zinātņu akadēmijas Goda loceklis Jānis Streičs, Latvijas Mākslas akadēmijas prorektors Andris Teikmanis, māksl. Inese Lieckalniņa // Neatkarīgā Rīta Avīze Latvijai. – Nr.13 (2020, 20.janv.), 2.lpp.

Beinerte Vija. Stāvi, mākonī, stāvi! : [par dokumentālo filmu operatoru, rež. Andri Slapiņu (1949-1991), kurš iemūžināja barikāžu notikumus] / Vija Beinerte ; tekstā stāsta atraitne Natālija Djušena // Mājas Viesis. – Nr.24 (2019/2020, 19.dec./8.janv.), 38.-43.lpp.

Īvāns, Dainis. “Čeka atmodu netaisīja un nevarēja taisīt!” : [arī par 1991.g. janvāra barikāžu piemiņu] / saruna ar publicistu, bijušo politiķi, Atmodas līderi / Dainis Īvāns ; pierakst. Dace Kokareviča, Māris Antonevičs // Latvijas Avīze. – Nr.13 (2019, 18.janv.), [1.], 4.-5.lpp.

Matīsa Kristīne. Saprast uzreiz. Jura Podnieka fenomens : [par dokumentālā kino režisoru un operatoru, arī barikāžu dalībnieku (1950-1992)] / Kristīne Matīsa, Ilze Auzāne ; tekstā stāsta kinorežisore Laima Žurgina, Latvijas Kultūras akadēmijas filmu skolas vadītājs Jānis Putniņš, režisors Dāvis Sīmanis, Jura Podnieka studijas vadītāja Antra Cilinska, režisori Anna Viduleja, Vitālijs Manskis // Diena. – Pielikums “Kultūras Diena un izklaide”. – (2020, 3. dec.), 8.-[11.] lpp.

Meļņiks Romāns. Joprojām barikādēs : [par Latvijas iekšpolitiku : sakarā ar 1991.g. janvāra barikāžu atceres dienu] / Romāns Meļņiks // Diena. – Nr.14 (2019, 21.janv.), 2.lpp.

Meimane Ineta. Atkailinātājs : [par kinooperatoru, režisoru, arī barikāžu dalībnieku Juri Podnieku (1950-1992)] / Ineta Meimane ; tekstā stāsta žurnāliste Tatjana Fasta, montāžas režisore Antra Cilinska, dēls Dāvis Podnieks // Ievas Stāsti. – Nr. 24 (2020, 27. nov./10. dec.), 10.-[15.] lpp.

Veidemane Elita. Barikādes iet caur mums / Elita Veidemane ; tekstā stāsta LR Augstākās Padomes Aizsardzības un iekšlietu komisijas priekšsēdētājs (1990.-1993.g.) Tālavš Jundzis ; LR Augstākās padomes deputātu Odiseja Kostandas, Jāņa Škapara izteikumi // Neatkarīgā Rīta Avīze Latvijai. – Nr.13 (2019, 18./20.janv.), 2.lpp.

Veidemane Elita. Barikāžu maize : [par cilvēku izjūtām barikāžu laikā 1991.g. janvārī un šodien] / Elita Veidemane // Neatkarīgā Rīta Avīze Latvijai. – Nr.15 (2020, 22.janv.), 2.lpp.

Zvaigzne Ilona. Atmodas operatora mamma : [saruna ar kinooperatoru, arī barikāžu dalībnieka Gvido Zvaigznes (1958-1991) māti] / Ilona Zvaigzne ; pierakst. Aiva Kanepone // Ieva. – Nr.3 (2019, 16.janv.), 26.-[29.] lpp.

Videoieraksti un filmas

Mūsu barikāžu laiks [videoieraksts] = Barricades for freedom / režisori Antra Cilinska, Raits Valters. – [Latvija] : Jura Podnieka studija, 2001. – 1 DVD (ap 35 min)

Tēvu barikādes [videoieraksts] = The Barricades of Our Fathers / rež. Zigurds Vidiņš ; scen. Viestarts Vidiņš ; operat.: Zigurds Vidiņš, Aivars Reinholds ; mūz., aranž. Mārtiņš Brauns. – [B.v.] : Studija 2, 2012. – 1 DVD (62min). – (Zigurda Vidiņa filmu kolekcija ; 1).

Latvijas hronika Nr.10/11 : Janvāra rekviēms / Rīgas dokumentālo filmu studija ; režisors Ansis Epnars // Redzidzirdlatviju.lv. [Pieejama tiešsaistē](#)

Interneta resursi

- Latvijas Nacionālā vēstures muzeja [Tautas frontes muzeja nodaļa](#) (Facebook profils)
- Nacionālās enciklopēdijas šķirklis [“Latvijas neatkarības atjaunošana”](#)
- Trešās atmodas ilustrētās vēstures vietne [Barikadopēdija](#)
- Valsts kancelejas informatīvais materiāls [“1991. gada janvāra barikādes un to nozīme Latvijas neatkarības atjaunošanā” \(pdf\)](#)
- Ziņu portāla lsm.lv sadaļa [“Barikādēm 30”](#)
- Ziņu portāla lsm.lv sadaļa [“Barikāžu laiks”](#)
- [Tās 1991.gada barikāžu gaišās naktis](#) (lvportals.lv)
- [Nedēļa uz naža asmens – barikāžu laiks Rīgā no 13. līdz 20. janvārim](#) (tvnet.lv)
- [Pieci 1991. gada barikāžu stāsti](#) (lsm.lv)
- [Latvijas Valsts arhīva dokumenti](#)
- 2021.gada 13. janvāra [konferences “X stunda. Barikādēm 30” tiešraides ierak](#)